

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 8 czerwca 2021 r.

Pozycja 109

POSTANOWIENIE z dnia 13 kwietnia 2021 r. Sygn. akt Ts 147/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Bartłomiej Sochański,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej [...] Sp. z o.o. o zbadanie zgodności:

- 1) art. 424¹ § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.), w zakresie zwrotu: „a zmiana lub uchylenie tego wyroku w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe”, z art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1 w związku z art. 2; art. 45 ust. 1 w związku z art. 77 ust. 1 i 2 oraz art. 77 ust. 1 i 2 Konstytucji;
- 2) art. 424⁵ § 1 pkt 5 ustawy – Kodeks postępowania cywilnego z art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1 w związku z art. 2; art. 45 ust. 1 w związku z art. 77 ust. 1 i 2 oraz art. 77 ust. 1 i 2 Konstytucji;
- 3) art. 424⁸ § 1 ustawy – Kodeks postępowania cywilnego z art. 77 ust. 1 i 2 w związku z art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1; art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1 oraz art. 176 ust. 1 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

nadać dalszy bieg skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej, wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 7 października 2020 r. (data nadania), [...] sp. z o.o. (dalej: skarżąca), reprezentowana przez pełnomocnika z wyboru, wystąpiła z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego.

Wyrokiem z 19 października 2018 r. (sygn. akt [...]) Sąd Rejonowy w M. Wydział I Cywilny oddalił powództwo skarżącej o zapłatę przeciwko A.K. Skarżąca domagała się w nim zasądzenia 1440,10 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu, tytułem odszkodowania lub zadośćuczynienia za bezpodstawne i niezgodne z prawem zamknięcie jej drogi do złożenia skargi konstytucyjnej (pозwany, będąc pełnomocnikiem ustanowionym z urzędu, przedstawił opinię o braku podstaw do wniesienia skargi). Powyższe orzeczenie skarżąca zaskarżyła apelacją, którą Sąd Okręgowy w K. IV Wydział Cywilny Odwoławczy oddalił wyrokiem z 9 lipca 2019 r. (sygn. akt [...]). Występując 16 września 2019 r. ze skargą

o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia Sądu Okręgowego z 9 lipca 2019 r., skarżąca zażądała stwierdzenia niezgodności z prawem tego rozstrzygnięcia.

Postanowieniem z 18 sierpnia 2020 r. (sygn. akt [...]) Sąd Najwyższy, na podstawie art. 424⁸ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1575; dalej: k.p.c.) odrzucił skargę, stwierdziwszy, że nie czyni ona zadość przesłankom i wymaganiom określonym w art. 424¹ § 1 i art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. W ocenie sądu skarżąca nie przeprowadziła prawniczej analizy przepisów dotyczących środków prawnych, których zastosowanie jest niedopuszczalne lub które z innych przyczyn nie mogły odnieść skutku. W szczególności skarżąca, „mimo twierdzenia, że sprawa, w której zapadł wyrok, była sprawą o prawa niemajątkowe i dochodzone wraz z nimi roszczenia majątkowe, nie wyjaśniła kwestii niedopuszczalności skargi kasacyjnej w takiej sprawie, zaś przy przyjęciu takiej niedopuszczalności, nie odniosła się w ogóle do niedopuszczalności lub też niecelowości skorzystania np. ze skargi o wznowienie postępowania w sprawie”. Skarżąca nie wykazała także, że wystąpiła do właściwego organu z wnioskiem o wniesienie skargi nadzwyczajnej, o której mowa w art. 89 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2019 r. poz. 825, ze zm.), i że wniosek ten nie został uwzględniony.

Skarżąca oświadczyła, że wystąpiła do Rzecznika Praw Obywatelskich i Prokuratora Generalnego z wnioskami o wniesienie na jej rzecz skargi nadzwyczajnej, ale „do dnia wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (...) nie otrzymała odpowiedzi”.

Zdaniem skarżącej zakwestionowane w skardze art. 424¹ § 1 i art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. – w rozumieniu przyjętym przez Sąd Najwyższy – są sprzeczne z konstytucyjnym prawem do sądu, a także uniemożliwiają uzyskanie prejudykatu w sprawach dotyczących odszkodowania za niezgodne z prawem orzeczenie sądowe. Z kolei zaskarżony art. 424⁸ k.p.c. „uniemożliwia zamierzającemu wnieść skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (...) wniesienie środka zaskarżenia na postanowienie wydane w ramach wstępnej kontroli skargi skutkujące odrzuceniem skargi”.

Prezes Trybunału Konstytucyjnego, zarządzeniem z 2 grudnia 2020 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącej 10 grudnia 2020 r.), na podstawie art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), wezwał skarżącą do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej przez doręczenie odpisów poświadczonych za zgodność z oryginałem: wyroków Sądu Rejonowego w M. z 19 października 2018 r. i Sądu Okręgowego w K. z 9 lipca 2019 r., skargi z 16 września 2019 r. o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia a także postanowienia Sądu Najwyższego z 18 sierpnia 2020 r. Skarżąca została także zobligowana do udokumentowania daty doręczenia jej odpisu orzeczenia wskazanego jako ostateczne, tj. postanowienia Sądu Najwyższego z 18 sierpnia 2020 r., a także podania, czy od tego orzeczenia został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia.

W piśmie procesowym, złożonym w Trybunale 15 grudnia 2020 r. (data nadania; dalej: pismo procesowe z 15 grudnia 2020 r.), skarżąca wyjaśniła, że w sprawie nie został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia. Do pisma dołączyła dokumenty, o których mowa w zarządzeniu.

Sędzia Trybunału Konstytucyjnego, zarządzeniem z 1 lutego 2021 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącej 10 lutego 2021 r.), na podstawie art. 61 ust. 3 u.o.t.p.TK, wezwał skarżącą do wyjaśnienia, czy zarzuty sformułowane na stronie 3 pisma procesowego z 15 grudnia 2020 r. zostały sformułowane w odpowiedzi na zarządzenie Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 2 grudnia 2020 r., a także poinformowania – w związku z oświadczeniem skarżącej o wystąpieniu przez nią do Rzecznika Praw Obywatelskich i Prokuratora Generalnego RP z wnioskiem o wniesienie skargi nadzwyczajnej – czy postępowanie w tej sprawie zostało zakończone.

W piśmie z 15 lutego 2021 r. (data nadania), skarżąca oświadczyła m.in., że odnosząc się do zarządzenia Prezesa Trybunału Konstytucyjnego „nie formułowała żadnych zarzutów a jedynie odpowiedziała w zakresie wskazanym w wezwaniu (...)”. Poinformowała także, że „do dnia sporządzenia niniejszego pisma nie otrzymała żadnej odpowiedzi od Prokuratora Generalnego i Rzecznika Praw Obywatelskich (...)”.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje.

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o nadaniu skardze konstytucyjnej dalszego biegu, gdy spełnia ona wymagania przewidziane w ustawie oraz nie zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p.TK.

2. W ocenie Trybunału skarga konstytucyjna spełnia przesłanki przekazania jej do merytorycznej oceny.

2.1. Skargę sporządził radca prawny, który przedłożył stosowne pełnomocnictwo.

2.2. Skarżąca wyczerpała przysługującą jej drogę prawną, ponieważ od postanowienia Sądu Najwyższego z 18 sierpnia 2020 r. (sygn. akt [...]) nie przysługuje żaden zwyczajny środek zaskarżenia.

2.3. Dochowany został trzymiesięczny termin wniesienia skargi, zastrzeżony w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK, gdyż powyższe orzeczenie, wraz z uzasadnieniem, zostało doręczone skarżącej 2 października 2020 r., a skargę złożono w Trybunale 7 października 2020 r. (data nadania).

2.4. Prawidłowo został określony przedmiot skargi. Skarżąca poddała kontroli Trybunału art. 424¹ § 1, art. 424⁵ § 1 pkt 5 oraz art. 424⁸ § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2020 r. poz. 1575, ze zm.; dalej: k.p.c.). Przepisy te mają następujące brzmienie:

„Można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego wyroku w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe” (art. 424¹ § 1).

„Skarga powinna zawierać: (...)

5) wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe, a ponadto – gdy skargę wniesiono, stosując art. 424¹ § 2 – że występuje wyjątkowy wypadek uzasadniający wniesienie skargi” (art. 424⁵ § 1 pkt 5).

„Sąd Najwyższy odrzuca skargę, jeżeli ulegała ona odrzuceniu przez sąd niższej instancji, skargę niespełniającą wymagań określonych w art. 424⁵ § 1, jak również skargę z innych przyczyn niedopuszczalną” (art. 424⁸ § 1).

Artykuł 424¹ § 1 k.p.c. został zakwestionowany w części obejmującej zwrot: „a zmiana lub uchylenie tego wyroku w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe”, natomiast art. 424⁵ § 1 pkt 5 i art. 424⁸ § 1 k.p.c. w całości.

Zaskarżone przepisy były podstawą prawną postanowienia Sądu Najwyższego z 18 sierpnia 2020 r., co wprost wynika z jego uzasadnienia.

2.5. Zakwestionowanym przepisom skarżąca zarzuciła naruszenie prawa do rzetelnej procedury sądowej, a także praw wynikających z art. 77 Konstytucji.

2.6. Skarżąca wskazała, w jaki sposób – jej zdaniem – zakwestionowane w skardze przepisy naruszają powyższe prawa.

2.7. Istotą przedstawionego przez skarżącą problemu jest nieskorelowanie instytucji skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (wprowadzonej do procedury cywilnej ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98, ze zm.) ze skargą nadzwyczajną (ustanowioną przez ustawę z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, Dz. U. z 2018 r. poz. 5, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2019 r. poz. 825, ze zm.). Brak tej korelacji w połączeniu z nadmiernym formalizmem zakwestionowanych w skardze przepisów powoduje, że procedura wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia staje się prawem pozornym i fasadowym, w rzeczywistości ograniczającym dochodzenie praw.

3. W związku z powyższym i zważywszy na to, że sformułowane przez skarżącą zarzuty nie są oczywiście bezzasadne, Trybunał Konstytucyjny – na podstawie art. 61 ust. 2 u.o.t.p.TK – postanowił nadać skardze konstytucyjnej dalszy bieg.